

Dan PRODAN

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE (II)

► Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, vol. IX, *Unificatorii*, ediția a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2010, XIV+298 p.

Cartea lunii noiembrie, prezentată în decembrie 2011, este: Nicolae Iorga, *Istoria Românilor*, vol. IX, *Unificatorii*, ediția a II-a, volum îngrijit de: Gheorghe Cliveti, Mihai Cojocaru, Cristian Ploscaru, Editura Enciclopedică, București, 2010, XIV+298 p. Apărut în ediția I în decembrie 1938, cel de-al IX-lea volum al *Decalogului istoriografic iorghist* prezintă evoluția poporului român, a societății românești, a relațiilor complexe ale acestora cu vecinii și cu Europa în deceniile III-VI ale secolului al XIX-lea, aflate sub puternica influență a *Unificatorilor de neam și țară*. Vol. IX conține o *Notă asupra volumului*, semnată de îngrijitorii ediției a II-a (p. XI), *Lista abrevierilor folosite de N. Iorga* (p. XIII), *Lista abrevierilor utilizate de editorii ediției a II-a* (p. XIV), *Cărțile I și a II-a* (pp. 1-268), *Tabela ilustrațiilor incluse în volum* (p. 269), *Postfața analitică a trioului universitarilor ieșeni* (pp. 271-283), *Indicele antropomic, toponimic, hidronimic etc.* (pp. 285-298).

Vol. IX, *Unificatorii*, continuând analiza istoriografică din vol. anterior, *Revoluționarii*, înfățișează evoluția istorică a poporului român și a societății românești, a relațiilor acestora cu vecinii și cu Europa aprox. între anii 1830-1866, în două cărți și în 12 capitole. **Faptul istoric** analizat de autor în vol. IX a marii sale sinteze istoriografice a fost **Unirea Țării Moldovei cu Țara Românească de la 24 Ianuarie 1859**, cu pașii premergători (1830-1858) și cu urmările logice: domnia unificatoare și reformele modernizatoare ale lui Alexandru Ioan Cuza și a colaboratorilor săi unioniști. **Cartea I** (*Pregătirea Unirii Principatelor*) include 6 capitole și analizează „cărămizile” așezate la temelia Unirii din 1859: *Spiritul nou în luptă cu protectoratul rusec* [1830-1842]-(cap. I, pp. 3-26); *Spiritul vremii în literatura nouă* [1830-1840]-(cap. II, pp. 27-45); *O încercare de romantism politic* [domnia lui Gheorghe Bibescu, 1842-1848]-(cap. III, pp. 46-59); *Spiritul nou de la 1840* [1840-1848]-(cap. IV, pp. 60-82); *Încercarea revoluționară din 1848* (cap. V, pp. 83-126); *Revoluția românească în Ardeal* [1848-1849]-(cap. VI, pp. 127-132).

Cartea a II-a (*Unirea* [din 1859]), structurată în 6 capitole, prezintă edificarea nucleului politic, economic, social, național, instituțional, militar, religios, cultural statal românesc în perioada 1849-1866, pe plan extern european și intern autohton. Astfel, la nivel european, unirea românilor a fost prezentată de *Propaganda românească prin emigranți* [1849-1853]-(cap. VII, pp. 134-159), a devenit *Problema românească adusă înaintea Europei* [1853-1856]-(cap. VIII, pp. 160-178) și determinând poziția marilor state europene ale vremii (*Chestia românească și Puterile europene* [1856]-cap. IX, pp. 179-190). Pe plan intern, pe baza hotărârilor *Congresului de la Paris-1856*, s-a realizat *Unirea țărilor libere prin români* [1857-1858]-cap. X, pp. 191-226), *Alegerea și instalarea Domnului român* [1859]-cap. XI, pp. 227-232), s-a desfășurat *Lupta pentru recunoașterea Unirii* [1859-1866]-cap. XII, pp. 233-268), susținută, prin varii metode, de către Al. I. Cuza și colaboratorii săi, pe plan intern și extern. Sistemul *notelor și comentariilor* de actualizare al editorilor ieșeni ai vol. IX, la sfârșitul fiecărui capitol, completează informațiile istoriografice oferite cititorilor, pe de o parte, subliniază nivelul informativ și interpretativ al demersului iorghist rămas încă actual, utilizabil, după trei generații, pe de altă parte.

După reeditarea ultimului volum, al X-lea, 1-2, al *Decalogului iorghist*, se va impune o analiză mult mai amplă a *marii sinteze istoriografice* a **Titanului** născut la Botoșani, în perspectiva legilor scrisului istoriografic românesc de la începutul secolului XXI, a celor trei sferturi de veac de la tipărirea vol. I, în 1936. Până atunci, orice prezentare, chiar sumară, a volumelor sintezei este binevenită. De asemenea, invitația la citirea sau recitirea volumelor

amintite este o necesitate și, ulterior, o împlinire spirituală, într-o vreme când busola, fără a fi stricată, nu arată întotdeauna **Nordul**. Pentru a înțelege prezentul, pentru a prefigura viitorul, trebuie cunoscut trecutul. Un truism cunoscut, conștientizat și asumat, în varii forme, de când e lumea.

La 26-27 noiembrie 2011 la Botoșani, cât și în alte localități din țară (Vălenii de Munte, București etc.) au fost comemorați 71 de ani de lauciderea mișelească și ticăloasă, de o bandă de legionari sălbateci, a polihistorului universal **NICOLAE IORGA**, botoșănean prin origine, copilărie și loc de eternă reîntoarcere la rădăcini, în noaptea de 27-28 noiembrie 1940, undeva la marginea Pădurii Strejnicul, pe șoseaua către Ploiești. Activitățile comemorative au fost organizate de Asociația Culturală „Nicolae Iorga” din Botoșani, condusă de muzeograf prof. Violeta Budăi-Damaschin, în colaborare cu Casa Memorială „Nicolae Iorga” din Botoșani și Muzeul Județean Botoșani. Din echipa de proiect a făcut parte și autorul acestor rânduri.

Programul manifestărilor Zilelor „Nicolae Iorga” – Botoșani – 2011, derulate timp de două zile, a fost generos în activități diverse. Astfel, sâmbătă 26 noiembrie 2011, Casa Memorială „Nicolae Iorga” din Botoșani a fost deschisă, între orele 10-17, pentru vizitare gratuită botoșănenilor interesați și turiștilor aflați în orașul natal al marelui istoric. În paralel, între orele 12-15, a fost promovată acțiunea *Concurs* de pe site-ul Asociației Culturale „Nicolae Iorga” din Botoșani. Au colaborat membrii Cercului de Muzeografie de la Palatul Copiilor din Botoșani, coordonator entuziastul prof. Ludvic Schibinski.

În ziua următoare, duminică 27 noiembrie 2011, programul activităților a debutat cu vizitarea liberă a Casei Memoriale „Nicolae Iorga” (între orele 10-14), a continuat cu un recital „*A fost tăiat un brad bătrân*”, susținut de Corala Seminarului Teologic Liceal „Sfântul Gheorghe” – Botoșani, la care au participat invitații aflați în clădire, refăcută în 2010-2011 și redeschisă oficial, în cadru festiv, la 5 iunie 2011, când s-au sărbătorit la Botoșani și în alte localități 140 de ani de la nașterea istoricului. Între 15,30-17,30, organizatorii activităților și unii invitați au vizitat Conacul Miclescu de la Călinești, jud. Botoșani, unde au discutat instructiv cu proprietarul și restauratorul ansamblului de clădiri, veritabil muzeu al familiei, dar neinclus (încă!) în circuitul muzeistic botoșănean și național, d-l Miclescu. Între orele 18-19, în Sala de marmură a Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani, s-au desfășurat lucrările Simpozionului județean „*Nicolae Iorga-mărturii în timp*”, moderator fiind prof. Dănuț Huțu, directorul Direcției Județene Botoșani pentru Cultură și Patrimoniu Național. Au susținut intervenții: d-r Cătălin Botoșineanu (directorul Filialei Iași a Arhivelor Naționale din România), *Reflectarea personalității lui Nicolae Iorga în patrimoniul arhivistic din Iași*; prof. d-r Dănuț Prodan (directorul Școlii Nr. 2 Botoșani), *Prezentare de carte: Nicolae Iorga, Istoria Românilor, vol. IX, Unificatorii, ediția a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2010, XIV+298 p.*; prof. Violeta Budăi-Damaschin (muzeograf la Muzeul Județean Botoșani – Casa Memorială „Nicolae Iorga”), *Valori reprezentative din colecția documentară a Casei Memoriale „Nicolae Iorga” – Botoșani*.

După discuții interesante, incitante, între comunicanți și invitați, a fost prezentat CD-ul de promovare *Biblioteca virtuală Nicolae Iorga*, realizat de SC DAMORINF SRL Botoșani, consultant fiind literatul Mircea Oprea. În paralel, pe holul etajului I al teatrului-gază a fost organizată *Expoziția* de carte, filatelie și medalistică „Nicolae Iorga”, din colecția particulară a activului prof. Ludvic Schibinski. Ultima secvență a Zilelor „Nicolae Iorga”-Botoșani-2011 a fost spectacolul de teatru *Cu limbă de moarte*, după un text de scriitorul botoșănean Gellu Dorian, regizor Ion Sapdaru, despre marile crime ale secolului XX, între care șiuciderea lui Nicolae Iorga de către legionari, în noaptea de 27-28 noiembrie 1940. Deși în 2011 nu s-a acordat Premiul Național „Nicolae Iorga”, din motive independente de voința inimoșilor organizatori ai activităților comemorative, manifestările culturale-omagiale descrise anterior au fost o reușită, precum cele din anii anteriori, cum ne dorim să fie, de asemenea, și cele din anii următori.